

Rezime Izvještaja guvernera – Decembar 2015

Ažurirano: 29.02.2016. godine

U Izvještaju guvernera za decembar 2015. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2015. godini i Smjernicama za ostvarivanje politike Centralne banke Crne Gore u 2015. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u decembru realizovane su u skladu sa planiranim obavezama utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2015. godinu.

Prema podacima Monstata realni rast BDP-a Crne Gore u 2014. godini iznosi 1,8%, dok je u prvom, drugom i trećem kvartalu 2015. godine ostvaren realni rast od 3%, 3,7% i 4,2% , respektivno, u odnosu na isti period 2014.

Cijene su u decembru 2015. godine, u odnosu na prethodni mjesec, manje za 0,3%, dok je godišnja stopa inflacije u decembru iznosila 1,4%.

U 2015. godini u odnosu na 2014. godinu zabilježen je rast industrijske proizvodnje od 7,9%. Rast proizvodnje je zabilježen u sektoru prerađivačke industrije od 19,9%, dok je pad zabilježen u sektorima snabdijevanje električnom energijom, gasom i parom od 5,9% i u sektoru vađenja rude i kamena od 8,1%. Broj dolazaka turista, u 2015. godini, veći je za 12,9%, u odnosu na 2014. godinu, dok je rast noćenja iznosio 15,7%. Prema podacima Monstata, u vazdušnom saobraćaju je broj prevezenih putnika u 2015. godini u odnosu na prethodnu godinu veći za 2%, dok je prevoz robe povećan za 3,1%. U istom periodu povećan je broj prevezenih putnika u drumskom saobraćaju za 1,4%, dok je prevoz robe povećan za 20,2%. U željezničkom saobraćaju, u posmatranom periodu, prevoz putnika veći je za 10,2%, dok je prevoz robe veći za 9,4%.

U šumarstvu je u 2015. godini proizvedeno ukupno 377.043 m³ šumskih sortimenata, što je za 17,6% više nego u prethodnoj godini. Prema preliminarnim podacima Monstata, građevinarstvo je u 2015. godini zabilježilo rast vrijednosti izvršenih građevinskih radova od 5,8% i rast efektivnih časova rada od 4,7% u odnosu na 2014. godinu.

Prosječan broj zaposlenih u decembru 2015. godine iznosio je 172.517 lica, što je za 1,1% manje u odnosu na prethodni mjesec, a za 0,8% više u odnosu na decembar 2014. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u decembru 2015. godine iznosio 39.991 što predstavlja rast od 5,4% u odnosu na prethodni mjesec i rast od 15,3% u odnosu na decembar 2014. godine.

Na kraju decembra 2015. godine, od 76.973 pravnih lica i preduzetnika, njih 14.870 ili 19,3% je bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih pravnih lica i preduzetnika je smanjen za 0,2%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa je na kraju decembra 2015. godine iznosio 548 miliona eura, i bio je za 1,8% manji na mjesečnom nivou i za 10,5% veći u odnosu na kraj prethodne godine.

Koncentracija duga na dan 31.12.2015. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih dužnika (0,07% ukupno evidentiranih dužnika) odnosilo 12,3% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 najvećih dužnika (0,3% ukupno evidentiranih dužnika) učestvovalo je sa 35,4% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Bilansna suma banaka je iznosila 3.476,9 miliona eura na kraju decembra 2015. godine i bila je za 1,3% manja u odnosu na prethodni mjesec. U strukturi aktive agregatnog bilansa banaka dominantno mjesto zauzimaju ukupni krediti banaka koji su na kraju decembra iznosili 2.386 miliona eura i ostvarili su pad od 5% u odnosu na prethodni mjesec, dok su u odnosu na kraj prethodne godine bili viši za 0,8%.

U strukturi pasive, dominantno učešće od 75,5% zauzimaju depoziti. Depoziti u bankama su u decembru 2015. godine iznosili 2.625 miliona eura, i niži su u odnosu na prethodni mjesec za 1,3%, dok u odnosu na kraj 2014. godine bilježe rast od 13,7%. Od ukupnog iznosa depozita položenih u bankama, na depozite privrede se odnosilo 784,4 miliona eura ili 29,9%, dok je sektor stanovništva je učestvovao sa 1.439,8 miliona eura, ili 54,9%. Ukupan kapital banaka na kraju decembra 2015. godine iznosio je 469,4 miliona eura, što je za 0,8% manje nego u prethodnom mjesecu, odnosno za 5,7% više u odnosu na kraj prethodne godine.

Kreditni banaka koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) su u decembru iznosili 354,9 miliona eura i u odnosu na prethodni mjesec zabilježili su pad od 13,4%, dok u odnosu na kraj 2014. godine bilježe pad od 20,2%. Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) su na kraju decembra 2015. godine iznosili 297,5 miliona eura i činili su 12,5% ukupnih kredita. U odnosu na prethodni mjesec, nekvalitetni krediti banaka zabilježili su pad od 10,8%, dok u odnosu na kraj 2014. godine bilježe pad od 20,8%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju decembra 2015. godine je iznosila 8,53%, i bila je niža za 0,12 p.p. u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj decembra 2014. godine zabilježila pad od 0,69 p.p. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u decembru 2015. godine je iznosila 8,12%, što predstavlja rast od 0,76 p.p. na mjesečnom nivou, odnosno pad od 0,9 p.p. u odnosu na decembar 2014. godine. Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa je iznosila 1,22% na kraju decembra 2015. godine i bila je niža za 0,02 p.p. u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj decembra 2014. godine ostvarila pad od 0,63 p.p.

Obavezna rezerva banaka je iznosila 249,1 milion eura na kraju decembra 2015. godine, i bilježi rast od 3,7 miliona eura ili 1,5% na mjesečnom nivou, dok je u odnosu na kraj prethodne godine veća za 34,1 milion eura ili 15,9%. U decembru pet banka nije iskoristilo mogućnost izdvajanja dijela obavezne rezerve u obliku državnih zapisa. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu Centralne banke u inostranstvu izdvojeno je 45,4%, na računu obavezne rezerve u zemlji 33,2%, dok je u državnim zapisima izdvojeno 21,4%. Tokom decembra 2015. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu.

Bruto premija osiguranja je iznosila 7 miliona eura u decembru 2015. godine. U njenoj strukturi i dalje dominiraju premije neživotnog osiguranja (73,7%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (26,3%).

U decembru 2015. godine na Montenegroberzi ostvaren je promet od 27,7 miliona eura kroz 781 transakciju. Ostvareni promet bio je za 2,8 puta viši nego u prethodnom mjesecu. Tržišna kapitalizacija na dan 31.12.2015. godine je iznosila 2.980,9 miliona eura, i na mjesečnom nivou bilježi rast od 3,4%. Berzanski indeks MONEX, čija je vrijednost na kraju decembra 2015. godine bila 12.128,07 indeksnih poena, bio je viši za 7,5% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je indeks MONEXPIF iznosio 2.694,81 i zabilježio je rast od 2,6% na mjesečnom nivou. Index MNSE10 je iznosio 1.044,74 indeksnih poena i bilježi rast od 11,6% u odnosu na prethodni mjesec.

Prema procjeni Ministarstva finansija, u decembru 2015. godine, fiskalni deficit Crne Gore iznosio je 20,1 milion eura, dok je u decembru 2014. godine ostvaren deficit u iznosu od 38,2 miliona eura. Deficit budžeta za 2015. godinu iznosio je 287,7 miliona eura, odnosno 7,9% procijenjenog BDP-a. Izvorni prihodi budžeta Crne Gore u decembru 2015. iznosili su 155,5 miliona eura ili 4,2% BDP-a, što je u odnosu na plan za decembar niže za 1,1%. U odnosu na ostvarenje izvornih prihoda u decembru 2014. godine, ostvaren je pad od 0,9%.

Prema podacima Ministarstva finansija, na kraju septembra 2015. godine, državni dug (bruto) je iznosio 2.304,3 miliona eura. Od toga, na unutrašnji dug odnosilo se 329,2 miliona eura ili 9% BDP-a, dok se na spoljni dug odnosilo 1.975,1 milion eura ili 54% BDP-a. Neto državni dug iznosio je 58,8% BDP-a.

U 2015. godini, prema preliminarnim podacima, deficit tekućeg računa platnog bilansa iznosio je 481,9 miliona eura ili 13,2% BDP-a, što je za 8,3% manje u poređenju sa prethodnom godinom. Smanjenje deficita tekućeg računa rezultat je povećanja suficita na računima usluga i primarnih dohodaka.

Spoljnotrgovinski deficit iznosio je 1,5 milijardi eura ili 40% BDP-a, što je za 6,3% više nego u 2014. godini. Visok nivo uvozne zavisnosti i dalje je evidentan u robnoj razmjeni sa inostranstvom. U 2015. godini ostvaren je pad vrijednosti robnog izvoza za 9%, dok je zabilježen rast uvoza od 3,1%. Prema preliminarnim podacima, neto priliv stranih direktnih investicija u 2015. godini iznosio je 619,3 miliona eura i za 75% je veći nego u prethodnoj godini.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 100% u decembru.

U decembru su sprovedene značajne aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Ostvareno je učešće na sastanku Radne grupe za uvođenje ESA 2010 metodologije u sistem javnih finansija Crne Gore. Ostvareno je učešće šefova radnih grupa i pregovarača na sastancima sa Generalnim direktorom za evropske poslove u MVPEI (RG4, RG9 i RG17). Pripremljeni su komentari na Nacrt programa pristupanja Crne Gore EU za pregovaračko poglavlje 4 – Sloboda kretanja kapitala za period 2016–2018. godine u okviru dijela koji se odnosi na sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma. Dostavljeni su inputi za reviziju Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji (2016–2018) iz nadležnosti CBCG. Ministarstvu finansija dostavljen je nacrt Projektnog zadatka (Project fiche), koji je CBCG pripremila u saradnji sa Bankom Njemačke, vezano za pokrenutu inicijativu da se kroz nastavak Projekta procjene potreba CBCG (Needs Assessment) implementira jedan broj preporuka datih u ECB/ESCB izvještaju. Planirano je da projekat bude realizovan kroz formu tzv. Twinning light-a i da se za njegovu realizaciju aplicira iz instrumenta za evropsku integraciju (tzv. sredstava rezervi). U cilju daljeg usklađivanja statistike platnog bilansa sa Regulativom EU br. 555/2012 o izmjeni Regulative (EC) br. 184/2005 Evropskog parlamenta i Savjeta o statistici EU u vezi sa platnim bilansom, međunarodnom trgovinom uslugama i stranim direktnim ulaganjima, pripremljene su izmjene i dopune Šifarnika osnova platnog prometa sa inostranstvom. Ovaj dokument je dostavljen komercijalnim bankama i primjenjivaće se od 01.01.2016. godine. Ostvareno je učešće na sastanku radne grupe za poddomen 2 pregovaračkog poglavlja 18 – Statistika. Takođe ostvareno je učešće na Radionici za planiranje administrativnih kapaciteta za Program pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2016–2018, koja je održana 7. i 8. decembra 2015. godine u organizaciji Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija. Ostvareno je i učešće na V sastanku Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, održanom 09.12.2015. u Podgorici.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu u zemlji.